

впливали – ідеологія лицарства, догми Католицької церкви та розвиток військової справи. Незважаючи на занепад лицарства, яке власне і стимулювало турніри, цей вид «ремесла» продовжував жити у наступних століттях, набувати більш символічного і мирного характеру.

Список використаної літератури:

1. Кленшан П. Ф. Рыцарство / П. Ф. Кленшан. – СПб: Евразия, 2004. – 192 с.
2. Носов К. С. Рыцарские турниры / К. С. Носов. – СПб: Полигон, 2004. – 145 с.
3. Руа Ж. Ж. История рыцарства / Ж. Ж. Руа, Ж. Ф. Мишо. – Москва: Эксмо, 2007. – 448 с.
4. Турнирная книга Рене Анжуйского. [Електронний ресурс]. – 1460. – Режим доступу до ресурсу: <http://medieval26.narod.ru/Rene.html>.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Гальченко С. І.

А. С. Кучер

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

МІФОЛОГІЯ БУДДИЗМУ

Система міфів, яка склалася в буддійській традиції, визначається синкретизмом декількох традицій, що включають безліч спільних з індуїзмом та брахманізмом мотивів та персонажів, власне буддійський компонент, який показує основні положення буддизму як особливої релігійної традиції, національні та місцеві елементи добуддійської релігії, які вважалися частиною буддійської міфології по мірі проникнення буддизму в різні країни Азії [1, 283]. Головні джерела буддійської міфології – Тріпітака («Три Кошки Закону»), кілька канонічних сутр махаяни, в основному на санскриті (Садхарма-Пундаріка – «Сутра Лотоса», Сукхаватівьюха – сутра «Щасливої Землі» та ін.), головні тексти (тантри) Ваджраяни [5, 223].

За своїм відношенням до міфології буддизм різко відрізняється від інших релігій. Це пов'язано з основною концепцією буддизму, за якою людина займає особливе місце в ієрархії всіх істот, так як лише людина може врятуватись від сансари і досягти нирвани, таким чином стати Буддою. Всі інші істоти, включаючи міфологічних персонажів, не можуть досягти нирвани, і в цьому випадку вони знаходяться на більш низькому рівні, ніж людина. Своєрідне ставлення буддизму і до реальності існування міфологічних персонажів. У народному буддизмі міфологічні персонажі вважаються реальними істотами, а в філософському – творіннями людської психології [2, 161].

У загальнобуддійському пантеоні найвищий ранг займають будди – просвітлені. Гаутама – це архетип багатьох попередніх будд. Згідно з цим вченням, будди з'являлися з незапам'ятних часів. Одні версії стверджують, що до Гаутами на землі жили шість будд. В інших версіях повідомляється про 24 покоління будд, а в деяких про тисячі поколінь. Вважається, що будди живуть в космічному просторі, а коли вони спускаються і втілюються в земне тіло, відбуваються великі чудеса. Найбільш шанованими у всіх країнах є: будда Шакьямуні (Гаутама), будда майбутнього – Майтрея, будди Амітабха, Акшобхья, Вайрочана, п'ять будд споглядання, закінченням яких є Всесвіт і його частини [3, 54].

Школи махаяни зробили особливий акцент на бодхісаттвах – майбутніх буддах, які теж стали важливою частиною буддійського пантеону. Деякі з них також окремо виділені в міфологічних сюжетах: яскравим прикладом є Авалокітешвара, бодхісаттва співчуття, який є центральним активним персонажем міфології в більшості буддійських країн, в тибетському буддизмі значне місце займають жіночі бодхісаттви – Тари [1, 283]. Поряд з буддами і бодхісаттвами буддійська міфологія згадує архатів – гідних людей, які пройшли шлях духовного вдосконалення. До їх числа відносяться учні та найближчі послідовники Гаутами, якого також нерідко називають архатом [4].

В буддизмі ваджраяни є ще один важливий ранг пантеону – ідам (тибетський бог, пов'язаний обітницею). Основне призначення ідамів – бути охоронцями. Вони розрізняються по емоційному стану – мають спокійний, гнівний і напіврозгніваний вигляд. Найвідоміший з гнівних ідамів – переможець бога смерті Ямантака [3,55].

Буддійська міфологія зберегла космогонічну систему брахманіської міфології. Незліченна кількість світів групується у величезні світові системи, яких, за образним висловом буддійських текстів, більше, ніж піщинок в Гангу. Світ окремо являє собою плоский диск. В центрі світу височіє оточена сімома гірськими хребтами гора Меру, навколо неї обертаються Сонце, Місяць і зірки. Інші частини диску займали чотири континенти. На сході розташовувався континент Пурвівідеха, на заході – Апарагодана, на півночі – Уттарактуру, на півдні – Джамбудвіпа. Останній, найбільш близький до Індії, був населений людьми, що володіли благочестям, мудрістю і мужністю. Там час від часу з'являлися будди і ідеальні справедливі царі (чакраватіні). Кожен з них володів сімома скарбами: літаючим по повітрю диском, що може перенести в будь-який з світів ціле військо, слоном і конем, наділеними людським розумом, дорогоцінним камінням, красунею царівною, мудрим радником і талановитим полководцем [5, 223-224].

Боги, очолювані Індрою, перебували на горі Меру і в небі над нею. Вони вважалися смертними, підлеглими дхармі, але були наділені довголіттям. Брахма вважався мешканцем іншої вищої сфери, розділеної на чотири частини. Він міг впливати на хід подій, але світ розвивався за своїм законом. Зберігалися уявлення про асурів (демонів), про претів – душі померлих, мешканців нараки (пекла) – схильних до круговороту сансари і нездатних протистояти тлінності буття [4].

Багато легендарних і реальних правителів, протегуючих буддизму, також набули статусу святих і стали героями міфів – Бім-Бісара в Індії, Ашока в Індії, Дуттхагамані на Шрі-Ланці, Сетоку в Японії, Аноратха в Бірмі та ін. [1, 283].

Певне місце в буддійській міфології займають і елементи флори і фауни. Серед квітів найчастіше згадується лотос, що вважається символом чистоти, а також чудесного народження, духовного просвітлення і співчуття. З квітів лотоса народжуються боги (по міфології махаяни). З дерев у міфологію ввійшло дерево бодхі, під яким Гаутама, згідно з буддійським міфом, досяг просвітлення [5, 224].

З представників фауни виділяються нагі (міфологічні змії). Нагі виявляють інтерес до вчення Будди, охороняють священні тексти і дарують їх людям, коли ті дозріли для розуміння цих текстів. З індуїстської міфології до буддійської ввійшли також міфологічні птахи гаруди, морська тварина макара та ін. Образ тварини можуть приймати також бодхісаттви, які мають при цьому мету проповідувати дхарму серед тварин. У буддійському світі поширилися легенди, що оповідають про минулі народження Гаутами в образах тварин [4].

Отже, міфологія буддизму – одна з найбагатших і різноманітних в історії світової культури. Вона являє собою цікавий приклад виникнення і розвитку міфологічних образів і сюжетів у взаємодії з глибокою філософією. Здатність буддійської міфології до систематичного розширення і збагачення зробила її однією з найбільш поширених міфологій світу.

Список використаної літератури:

1. БУДДИЙСКАЯ МИФОЛОГИЯ // Религиоведение. Энциклопедический словарь / Под ред. А.П. Забияко, А.Н. Красникова, Е.С. Элбакян. – Москва: Академический проект, 2006. – С. 283–289.
2. Васильев Л. С. История религий Востока(религиозно-культурные традиции и общество): Учеб. пособие для вузов по спец. "История". / Л. С. Васильев. – Москва: Высшая школа, 1983. – 386 с.
3. Дмитриев В. В. Основы религиоведения. учебно-методическое пособие / В. В. Дмитриев. – Санкт-Петербург: СпецЛит, 2012. – 128 с.
4. Немировский А. И. Мифы древности: Индия. Научно-художественная энциклопедия [Электронный ресурс] / А. И. Немировский // Москва:Лабиринт. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_myphology/1886.
5. Чекулаева Е. А. Великие мифы / Е. А. Чекулаева. – Москва: Вече, 2002. – 624 с.

Науковий керівник: к. і. н., доцент Мазур О. О.